

in re levi, aut in materia non necessaria quis mentiatur in confessione, non peccat graviter, tum quia materia levis est, tum quia non decipitur Sacerdos in re gravi. Potest tamen aliquando esse mortale; v. g. si mentitur circa veniale, non apponendo aliam materiam Sacramenti, quia redderet absolutionem invalidam. Pariter si neget mortale alias confessum confessario legitime interroganti; vel afirmet mortale, quod non fecit, vel neget id, quod revera fecit, & tenetur confiteri; tunc autem præter mendacium grave committit etiam sacrilegium contra virtutem religionis.

75. *Quæst. 8.* Quando confessio sit invalida ex parte confessoris? R. 1. si jurisdictionem non habuit, vel certe impeditam per censuram, nisi sit toleratus. 2. si formam absolutionis quoad substantiam vitiavit. 3. si non habuit intentionem absolvendi. 4. si peccatum nullum intellexit; verum si confessarius vel ob surditatem, distractionem, vel ignorantiam sine culpa pœnitentis aliqua non intellexit, aut putavit veniale, quod fuit mortale, nulla est obligatio iterandi totam confessionem, sed satis est repetere id, de quo dubitat, an intellexerit. Secus si pœnitens fide mala quærat confessarium surdum, vel ignarum; tunc enim cum peccaverit, nec fuerit rite dispositus, invalida est confessio, & denuo est iteranda.

73. *Quæst. 9.* Quomodo confessio sit invalida ex parte pœnitentis? R. 1. quoties confessio fuit, nulla, vel quia pœnitens tacuit sciens prudens aliquod peccatum mortale nondum ri-

te confessum, vel negligens fuit in discutienda conscientia, vel caruit dolore, aut propositio se emendandi, & tollendi occasiones, cet. Quod si confessio per culpam pœnitentis fuit invalida, repetenda sunt eadem peccata, quasi non fuissent confessa, quia confessio non fuit Sacramentalis.

77. Sunt tamen multi putantes sufficere, si pœnitens confiteatur eidem confessario, qui saltem in genere meminerit status pœnitentis, se iterum accusare de peccatis olim confessis, cum hæc ratificatio conjuncta cum præcedenti notitia confessoris reddat confessionem sacramentalem. Quæ opinio magis communis est, nec minus probabilis, quam tuentur S. Antoninus, De Lugo, Navarrus, & alii; idemque affirmant, cum defectus se habuit ex parte confessorii. Contra vero dicendam, si alius sit confessarius, aut si sit idem, & non recordetur præteritæ confessionis, quantum est satis ad iudicium ferendum de statu pœnitentis, vide alia apud auctorem.

CAPUT V.

De satisfactione.

78. Satisfactio in genere est quævis pœna, seu punitio sui ad compensanda peccata, sive illa sit sponte suscepta, sive a Deo immissa, & ab homine accepta in criminum suorum compensationem. Satisfactio vero Sacramentalis est pœnitentia, a confessario imposita pœnitenti juxta gravitatem peccatorum, & facultatem pœni-

tentis. Est pars integralis Sacramenti, & nisi justa causa excuset, confessarius tenetur eam sub precepto imponere, ut constat ex Trident. Sess. 14. cap. 10. & ex traditione Ecclesiæ Porro satisfactio sacramentalis alia dicitur vindicativa, quæ datur ad reparanda, & vindicanda peccata; alia medicinalis, quæ datur velut medicina ad cavenda peccata futura: sæpe autem una, eademque est medicinalis satisfactio, & vindicativa. Et quidem omnia bona opera, a confessario injuncta virtute clavium elevantur ad meritum satisfactionis sacramentalis, ut docet D. Th. quodl. 3. a. 28. Et ideo Sacerdos ex Rituali Rom. ad preces solitas adjungit; *quicquid boni feceris*, cet.

79. *Quæst. 1* Qualem satisfactionem confessarius teneatur imponere pœnitenti? R. 1. Confessarium teneri ut judicem, & medicum imponere pœnitentibus satisfactionem convenientem, & salutarem, tam vindicativam, quam medicinalem pro ratione peccatorum, & facultate pœnitentium. Ita Conc. Trid. Ses. 14. c. 8. ubi dicitur: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritu, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate salutare, & convenientes satisfactiones injungere; ne si forte peccatis commoveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes fiant. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem.*

80. R. 2. Etsi Confessarius peccet, si sine causa leves pœnitentias pro gravibus peccatis injungat, plures tamen causæ excusare possunt ab imponenda gravi pœnitentia. Ac primo quidem a Rituali R. præscribitur, *ægris non esse injungendam gravem pœnitentiam, sed indicendam tantum illam, quam si convalescerint, opportuno tempore peragant.* Quod si infirmus elemosynis possit satisfacere, inquit Salmanticenses, elemosynæ sunt injungendæ. 2. minor pœnitentia imponi potest, quando in pœnitente animadvertitur vehementior contritio, nisi pœnitentia ad medicinam sit necessaria. 3. tempore jubilæi, vel indulgentiæ plenariæ, ut ait Suarius. 4. cum pœnitens ob imbecillitatem corporis, vel animi prudenter timetur gravem pœnitentiam non adimpleturus. *Debet Confessarius*, inquit S. Antoninus 3. p. tit. 16. c. 21. *dare talem pœnitentiam, quam credat verisimiliter pœnitentem implere, ne ipsam violando deterius ei contingat.* Et D. Th. opusc. 65. §. 4. postquam dixerat: *Sacerdos non imponat pœnitentiam ita gravem, ut pœnitens totam dimitat, nec ita levem, ut contemnat peccatum*, deinde addit: *Tamen tutius est imponere minorem debito, quam majorem, quia melius excusamur apud Deum propter multam misericordiam, quam per nimiam severitatem, quia talis defectus in purgatorio supplebitur.*

81. Eodem modo loquuntur S. Joannes Chrysost. Carolus Borromæus, Scotus, Cajetanus, Gerson, & alii, quorum testimonia noster auctor adducit. Hinc Rit. Paris. de Sacram. Pœnit. ait: *Postremo confessarius pœnitentem inter-*

roget, an possit pœnitentiam sibi injunctam peragere: alioquin eam pro sua prudentia immutet aut minuat.

82. *Quæst. 2.* Quanam sint opera injungenda pro satisfactione Sacramentali? R. 1. non potest imponi ingressus in Religionem, quia nimis durum videtur, ut docent Navarrus, Layman, & alii ex D. Th. 2. 2. q. 62. art. 2. Neque potest injungi matrimonium ad remedium concupiscentiæ, quia hoc Sacramentum omnimodam requirit libertatem; poterit tamen confessarius, si oportuerit, illud consilii loco persuadere. Nec imponendum est opus alias jam præceptum, sed supererogatorium, nisi expectata fragilitate pœnitentis id convenire censeatur. Quamquam vero re: aliunde præcepta possit esse materia satisfactionis, ut communiter docent Theologi, tamen nisi expresse id confessarius imponat, intelligitur injunctum opus supererogationis. Pro peccatis autem occultis, ut præscribit Rituale R. non est imponenda manifesta pœnitentia, aliter indirecte revelaretur sigillum confessionis; sine tali autem violatione injungi potest pro publico peccato, cum ea tunc manifestatio tribuenda sit potius pœnitenti, quam confessario. An autem non solum possit, sed debeat confessarius pro publicis peccatis publicam imponere pœnitentiam? Affirmant communiter TT. cum D. Th. in 4. dist. 14. q. 1. a. 5. dicente, oportere, ut peccatum publicum publicam habeat medicinam. Idque constat ex Trid. Sess. 24. c. 8. decernente: huic (peccatori) condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice injungi oportet.

83. Recte tamen advertunt Roncaglia, Salmant. & alii, illam non esse injungendam, præsertim reluctanti, nisi necessaria sit ad scandalii reparationem, v. g. ad honorem sarcindum publice detractum. De cetero ut plurimum scandalum tolli potest per publicam vitæ emendationem, Sacramentorum frequentiam, visitationes Ecclesiarum, auditionem Missæ, & concionum, ingressum in piam aliquam Sodalitatem, ubi pietatis opera multa exercentur. Hinc Fagnanus in d. c. manifesta refert, S. C. noluisse declarare, an in foro Sacramentali pro publicis peccatis essent imponendæ publicæ pœnitentiæ.

84. R. 2. Opera in satisfactionem injungenda debent esse convenientia qualitati peccatorum, ita ut avaris oporteat præscribere elemosynas, lascivis jejunia, & austeritates corporis, superbis humiliationes, cet. Preces etiam, & orationes habent rationem pœnæ, ut docet S. T. in *supplem. q. 15. a. 5.* dicens: *qualibet oratio habet rationem satisfactionis, quia quamvis habeat suavitatem spiritus, habet tamen afflictionem carnis, ut dicit Greg. super Ezech. hom. 17. Dum crescit in nobis fortitudo amoris intimi, infirmatur fortitudo carnis.* In eandem fere sententiam loquitur S. Franciscus Salesius in sua *Philotea c. 23.* Nec vero solum orationes vocales, sed mentales etiam possunt esse materia satisfactionis, quia opus internum fit sensibile per impositionem Sacerdotis, & acceptionem pœnitentis, eo fere modo, quo contritio fit sensibilis per confessionem. Potest etiam imponi opus

aliquot, puta preces, aut eleemosynam pro defunctis, ut docet communis sententia, quia et si satisfactio illius operis defunctis applicetur, satisfactio tamen bonæ voluntatis, qua pœnitens opus illud applicat, ipsimet cedit. Quanvis autem aliquando pro satisfactione injungi possit cessatio v. g. a communione, jejunio, cet. cum ea possit esse magni meriti, ut plurimum tamen id non expedire censet Lugo; imo nec posse id imponi, si forte aliis detur ansa suspicandi, quod a confessario in pœnitentiam id fuerit injunctum.

Pœnitentia imponi debet ante absolutionem, tum ut servetur ordo judicialis, tum ut melius agnoscatur dispositio pœnitentis; quamvis posse fieri proxime post absolutionem, doceat communis sententia Theologorum.

85. *Quæst. 3.* An pœnitens teneatur subire pœnitentiam a confessario injunctam? R. affirm. si justa sit, & contrariam sententiam temeritatis damnat Suárez. Ratio est, quia ut ait Bened. XIV. in *encycl. inter præteritas*, sicut confessarius justam tenetur injungere pœnitentiam, ita pœnitens tenetur illam acceptare. Quod si pœnitentia justa sit, & gravis, pro gravi culpa injuncta, graviter peccat pœnitens, qui illam recusat, sicut graviter peccaret Sacerdos, qui sine justa causa pro gravibus peccatis pœnitentiam imponderet justo leviolem. Nihilominus poterit pœnitens, si pœnitentiam judicat onus suis viribus impar, rogare Confessarium, ut illam commutet; si vero illam moderari nolit, alium poterit adire confessarium, a quo absolvatur.

Quod si pœnitentia sit levis, non est gravis obligatio illam implendi, ut communiter docent Theologi; secus si gravis, & pro gravi peccato injuncta.

86. *Quæst. 4.* Quid vero si pœnitentia gravis sit, sed pro levibus culpis imposita, aut pro gravibus olim confessis? R. ut plurimum non est nisi levis obligatio illam implendi. Ratio est, quia ex Trid. pro qualitate criminum pœnitentia debet injungi, adeoque sicut non licet levem imponere pro gravibus peccatis, nisi specialis causa id postulet, ita dum levia sunt peccata, aut jam rite confessione expiata, non licet, gravem præscribere satisfactionem: Ergo si a confessario sine particulari ratione imponatur, illam non implere non erit gravis culpa. Aliquando tamen potest confessarius pro levibus peccatis gravem pœnam imponere, & pœnitens tenetur illam subire; ut si venialia talia sint, ut pœnitentem valde disponant ad mortale: idem dico de peccatis jam rite confessis, pro quibus potest satisfactio gravis præscribi, si pro illis pœnitens dignam non egerit pœnitentiam. An autem confessarius possit gravem injungere pœnitentiam pro gravi peccato, sed non nisi leviter obligando, magna est controversia. Censeo, confessarium teneri ex Trid. imponere pœnam gravem pro culpis gravibus, & quidem graviter obligando, nisi spectata confidentis imbecillitate opportunum judicet injungere pœnitentiam gravem obligantem sub levi, & aliam simul levem, ut si pœnitens istam adimpleat, Sacramento satisfaciatur, nec, si negligat, gravi culpa grave-

tur. Confessarius enim non solum gerit vices iudicis, sed etiam Medici, qui saluti confitentis consulere debet.

87. Nota, non licere tempore jubilæi, vel plenariæ indulgentiæ absolvere pœnitentem, nulla imposita pœnitentia; & contraria sententia tanquam laxior merito improbatur a Bened. XIV encyclica *inter præteritas*; tum quia satisfactio pars integralis est Sacramenti, nec debet mutilum relinqui Sacramentum sine ulla imposita satisfactione; tum quia nemo certus esse potest lucratum esse indulgentiam; tum quia indulgentia non debet esse titulus, ut fideles ab operibus pœnitentiæ omnino abstineant. Potest tamen esse ratio justa minuendi pœnitentiam, nisi hæc ad medicinam necessaria sit, ut cum D. Th. docet Suarius.

88. *Quæst. 5.* Quid faciendum est pœnitenti, qui pœnitentiæ injunctæ sit penitus oblitus? R. ipsi adeundum esse confessarium, si putet illum memorem fore pœnitentiæ, quam injunxit, eamque postea implere debet, & quamvis multi putent ipsum teneri ad repetenda saltem graviora peccata, idque sit valde probabile; alii tamen multi eum ab hoc onere excusant, cum peccata fuerint remissa, & impletio facta fuerit moraliter impossibilis. Verum si per ipsius culpam oblitus sit pœnitentiæ, certe de hac culpa tenetur confiteri.

89. *Quæst. 6.* An præcepto satisfaciatur, qui pœnitentiam impleat in statu peccati mortalis? Communis est DD. sententia, solum esse veniale obicem ponere effectui Sacramenti, scilicet

pœnæ remissioni; nec solum ita impletur præceptum, sed recedente fictione effectus reviviscit, ut docent Suarius, Navarrus, & Toletus contra Scotum, & alios dicentes tunc pœnitentiam habere suum effectum, cum adimpletur. Peccat autem graviter, qui diutius differt gravem pœnitentiam implere; quodnam autem censeatur tempus diuturnum, ex circumstantiis judicandum est. Qui autem intra præscriptum tempus non implevit, non est liber ab ejus obligatione; & qui non potest totam, tenetur ejus partem implere; cum materia est divisibilis. Hic vero notandæ sunt propositiones damnatæ ab Alex. VII.

1. Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.

2. Ordinem præmittendi satisfactionem absolute induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei id quodammodo dictante.

3. Per illam praxim mox absolventi ordo pœnitentiæ est inversus.

4. Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti pœnitentiæ, etiamsi eam plurimum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet nihilominus ab Ecclesiâ non habetur pro usu, sed abusu.

90. *Quæst. 6.* Quis pœnitentiam possit commutare, & quomodo? 1. R. certum est, pœnitenti non licere injunctam sibi pœnitentiam commutare, etiam in rem omnino meliorem, ut fert communis praxis fidelium, 2. non potest Sacer-

dos inferior commutare pœnitentiam a Superiore impositam pro reservatis, cum principium sit certum, nihil posse inferiorem in legem superioris; & quia ei, cui reservatum est iudicium circa, reservata peccata, manet quoque reservata impositio pœnitentiæ, ejusque commutatio. Ita Suarius, De-Lugo, & alii communiter contra alios satis probabiliter contrarium sentientes. Notant tamen Bonacina, & Renzi cum aliis, inferiori id licere, cum gravis accedit causa, nec est facilis aditus ad Superiorem. R. 3. quivis Sacerdos, cui pœnitens de novo confitetur, potest justa de causa pœnitentiam commutare. Quod si idem sit confessarius, non est opus eandem confessionem repetere, modo recordetur statum pœnitentis, & impositæ pœnitentiæ. Si vero Confessarius sit alius, tenetur pœnitens saltem aperire ipsi conscientiam, quantum satis sit, ut ille iudicium efformet de statu pœnitentis, & convenientem ei satisfactionem loco prius injunctæ præscribat.

91. Quoniam vero a Catechismo R. monentur Confessarii ut pœnitentis instruant de gravibus pœnitentis, quas olim canones injungebant; idque ad absterrendum eos a peccatis, & ad inducendos ad peragendam criminum suorum pœnitentiam, peropportunum censet S. Antoninus, S. Carolus, aliique Viri Sanctissimi, placuit hoc loco subnectere præcipuos Canones, secundum ordinem Decalogi descriptos.

Circa 1. Decalogi præceptum.

1. Qui a fide desciverit, Pœnitentiam agat annis decem.
2. Qui auguriis, & divinationibus servierit, quive incantationes diabolicas fecerit, pœnitens erit annis septem.
3. Respicens furta in astrolabio, pœnitens erit annis duobus.
4. Si quis ligaturas, aut fascinationes fecerit, pœnitens erit duos annos.
5. Qui magos consulerit, in pœnitentia erit annis quinque.

Circa 2. præceptum.

1. Quicumque sciens pejeraverit, 40 dies in pane, & aqua, & septem sequentes annos pœniteat, & nunquam sit sine pœnitentia, & nunquam in testimonium recipiatur, & post hæc communio nem percipiat.
2. Qui perjurium in Ecclesia fecerit, pœnitentiam aget annos decem.
3. Si quis Deum, vel B. Virginem, vel aliquem Sanctum publice blasphemaverit, præ foribus Ecclesiæ diebus Dominicis septem, in manifesto, dum Missarum solemnia aguntur, stet, ultimoque ex illis die, sine pallio, & calceamentis, ligatus corrigia circa collum; septemque præcedentibus feriis sextis in pane, & aqua jejundet, Ecclesiam nullo modo ingressurus. Singulis jam illis septem diebus Dominicis tres, aut duos, aut unum

pauperem pascat, si potest, alioquin alia pœnitentia afficiatur. Recusanti Ecclesiæ ingressus interdicitur, & in obitu Ecclesiastica careat sepultura.

4. Qui votum simplex violaverit, pœniteat tribus annis.

Circa 3. præceptum.

1. Qui opus aliquod servile die dominico, festivo fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane, & aqua.

2. Si quis jejunia a S. Ecclesia indicta violaverit, pœnitentiam aget dies viginti in pane, & aqua.

3. Qui in Quadragesima jejunium violaverit, pro uno die pœnitentiam aget dies septem.

4. In Quadragesima carne sine inevitabili necessitate vescens, in Pascha non communicet; ac præterea a carne abstineat.

Circa 4. præceptum.

1. Qui parentibus maledixerit, quadraginta dies pœnitens sit in pane, & aqua.

2. Qui parentes injuria affecerit, tres annos.

3. Qui percusserit, annos septem.

4. Si quis contra Episcopum, Pastorem, & Patrem suum insurrexerit, in monasterio omnibus diebus vite sue pœnitentiam aget.

5. Si quis Episcopi, aut Ministrorum ejus, vel Parochi sui præcepta contempserit, vel irriserit, pœnitentiam aget dies 40. in pane, & aqua.

Circa 5. præceptum.

1. Qui Presbyterum occiderit, pœniteat 12. annis.

2. Si quis patrem, aut matrem, fratrem, aut sororem occiderit, toto vite sue tempore non suscipiat corpus Domini, nisi in obitu: abstineat a carne, & vino, dum vixerit; jejunet secunda, & quarta, & sexta feria.

3. Si quis hominem occiderit, ad januam Ecclesiæ semper erit, & in obitu Communionem recipiet.

4. Qui homicidii auctor fuit ob consilium, quod dedit, pœnitentiam aget 40. dies in pane, & aqua cum septem sequentibus annis.

5. Si qua mulier sponte abortum fecerit, pœnitentiam aget annos tres, si nolens, Quadragesimas tres.

6. Qui nolens filium oppresserit, pœnitentiam aget dies 40. in pane, & aqua, oleribus, ac leguminibus: abstinebit ab uxore totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias: tres præterea Quadragesimas in anno observabit.

7. Qui sceleris occultandi causa filium necarit, Pœnitentiam aget annos decem.

8. Si quis per iram subitam, aut per rixam hominem necarit, pœnitentiam aget annos tres.

9. Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit, pœnitentiam aget uno anno per legitimas ferias.

10. Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit; tridui pœnitentiam aget in pane, & aqua.

Circa 6. præceptum.

1. Si laicus solutus cum femina soluta concubuerit, pœnitens erit tres annos.

2. Qui turpiloquio, aspectuque polluitur negligens, Pœnitentiam aget XX. dies.

3. Qui cum uxore sua turpiter concubuerit, pœnitens erit XL. dies.

4. Qui cum duabus sororibus fornicatus fuerit, aut filiam spiritualem violaverit, perpetuam pœnitentiam aget.

5. Qui incestum fecerit (non ita enormem) pœnitens erit XII. annis.

6. Qui monialem violaverit, pœnitens sit annis decem.

7. Si quæ mulier cerusa, aliove pigmento se oblinat, ut aliis viris placeat, pœnitentiam aget annos tres.

8. Si presbyter cognovit filiam suam spiritualem, quam scilicet baptizavit, vel quæ sibi confessa fuit, debet pœnitentiam agere XII. annis. Et si crimen sit manifestum, debet deponi, & peregrinando XII. annis pœniteat, & postea monasterium, intret, tota vita sua moraturus ibidem.

9. Pro adulterio septenni, & decennii pœnitentia imponitur. Pro osculo, seu amplexu impudico triginta dierum pœnitentia statuitur.

Circa 7. præceptum.

1. Si quis furtum de re minori fecerit, Pœnitentiam agat annum unum.

2. Qui furatus est aliquid de Ecclesiæ supectili, thesauro, vel pecuniam Ecclesiasticam, oblationesve Ecclesiæ factas, pœnitens erit annos septem.

3. Qui decimam sibi retinuerit, aut dare neglexerit, quadruplum restituet, & pœnitentiam aget dies XX. in pane, & aqua.

4. Qui usuras accipit, rapinam facit, Pœnitentias aget annis tribus, uno in pane, & aqua.

Circa 8. præceptum.

1. Qui falso testimonio consenserit, pœnitens erit annis quinque.

2. Falsarius in pane, & aqua pœnitentiam agat, quandiu vivit.

3. Si quis de proximo detraxerit, pœnitens erit dies VII. in pane, & aqua.

Circa 9. & 10. præceptum.

1. Rem alienam nefarie concupiscens, avarusque, pœnitens erit tribus annis.

2. Si quis concupiscit fornicari; si Episcopus, pœnitens erit annos septem; si Presbyter quinque; si Diaconus, vel monachus tres; si Clericus, aut laicus, annos duos.

CAPUT VI.

De Satisfactione per Indulgentias.

92. Quæst. 1. Quid sit indulgentia, &